

УДК 351.746.1 : 341.222 (477)

Денис ЗАХАРЧУК,
*Національна академія Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький*

ОБҐРУНТУВАННЯ ОСНОВНИХ НАПРЯМІВ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ НА МОРСЬКІЙ ДІЛЯНЦІ ТА ВИКЛЮЧНОЇ (МОРСЬКОЇ) ЕКОНОМІЧНОЇ ЗОНИ УКРАЇНИ

У статті наведено результати аналізу наукових досліджень щодо організації та здійснення оперативно-службової діяльності прикордонного загону на морській ділянці, висвітлено їх проблематику. Обґрунтовано доцільність розробки базових моделей для відділу прикордонної служби та прикордонного загону, відомчої системи висвітлення надводної обстановки з подальшою її інтеграцією в загальнодержавну автоматизовану систему висвітлення надводної та підводної обстановки вздовж морського узбережжя України.

Ключові слова: охорона державного кордону, прикордонний загін, відділ прикордонної служби, морська ділянка, система висвітлення надводної обстановки.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Україна має вихід до Чорного й Азовського морів. Це забезпечує її транспортне сполучення із країнами Чорноморського басейну: Республікою Болгарія, Туреччиною, Грузією та Російською Федерацією (далі – РФ). Держав-

ний кордон (далі – ДК) України на морі, якщо інше не передбачено міжнародними договорами, установлюється по зовнішній межі територіального моря України, що визначаються відповідно до норм міжнародного права [1–3].

Охорона ДК на морі покладається на Державну прикордонну службу України (далі – ДПСУ) – її загони Морської охорони, а також на прикордонні загони, ділянка відповідальності яких включає відповідну акваторію [4].

На сьогодні існує низка факторів, які обумовлюють порядок охорони ДК на морській ділянці, здійснення оперативно-службової діяльності (далі – ОСД) зазначених прикордонних загонів. Основними з них є тимчасова окупація Кримського півострова, незавершеність питань договірно-правового оформлення морської ділянки ДК, наявність конфліктів між окремими державами Чорноморського басейну, контрабанда кримінального й економічного характеру, нелегальна міграція, незаконний видобуток біологічних та мінеральних ресурсів у виключній (морській) економічній зоні та на континентальному шельфі України.

Динаміка розвитку зазначених факторів призвела до того, що діюча побудова охорони ДК на морській ділянці не завжди ефективно протидіє загрозам, що виникли.

Це приводить до нагальної потреби у верифікації адекватності компонентів, що визначають ефективність системи охорони ДК на морській ділянці державного кордону, тобто суттєво впливають на результативність ОСД. Серед цих компонентів зосереджуємо увагу на таких підсистемах:

інформаційного забезпечення прийняття рішення на здійснення ОСД;

реалізації даних обстановки щодо протидії правопорушенням, у тому числі чергових сил (засобів) і резервів;

контрольних та режимних заходів;

всебічного забезпечення;

взаємодії (координації) суб'єктів інтегрованого управління кордонами.

Метою статті є обґрунтування основних напрямів наукових досліджень охорони державного кордону на морській ділянці та виключної (морської) економічної зони України. Для досягнення мети основну увагу зосередимо на пошуку нових сучасних підходів щодо організації служби на ділянці прикордонного загону та його підрозділів (особливо – відділів прикордонної служби та постів технічного спостереження), доцільності використання новітніх технічних засобів охорони ДК, взаємодії між суб'єктами сектору безпеки і оборони України, іншими контрольними органами та портовими службами, суднами, що проходять ділянкою відповідальності, на міжнародному співробітництві в інтересах формування відповідної системи висвітлення надводної обстановки.

Результатом дослідження мають бути пропозиції щодо модернізації відомчої системи висвітлення надводної обстановки та створення суцільної зони спостереження на морській ділянці державного кордону, забезпечення її інтеграції в загальнодержавну автоматизовану систему висвітлення надводної та підводної обстановки вздовж морського узбережжя України, розвиток інформаційної взаємодії з Військово-Морськими Силами України [10; 11].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми та на які опирається автор. Як свідчить аналіз наукових праць, окремі аспекти охорони морської ділянки ДК досліджувались багатьма вітчизняними вченими. Характерними рисами наукового доробку у цій сфері є:

створення методологічної основи реформування органів та підрозділів, що охороняють морську ділянку ДК [5];

проведення комплексного аналізу міжнародної практики охорони державного кордону на морській ділянці [6];

моделювання ОСД органів Морської охорони (загонів Морської охорони) [7].

Питання створення єдиної системи висвітлення надводної обстановки, яка є основою функціональної системи збирання (добування) й обробки даних обстановки на морській ділянці ДК, знайшли своє відображення й одержали подальший розвиток у теоретичних науко-

вих працях В. Назаренка [5], М. Ковалю [7], В. Мазура [8], В. Корчева [9] та інших вчених.

У цих дослідженнях зроблено вагомий внесок в оновлення змісту наукового розуміння та інтерпретації системи висвітлення надводної обстановки, її призначення та завдань, порядок використання різно-рідних сил і засобів.

Незважаючи на достатню кількість наукових праць із цієї проблематики, єдиного і цілісного уявлення щодо моделювання ОСД відділу прикордонної служби, зокрема, на морській ділянці державного кордону, та методики побудови відповідної моделі досі не сформовано.

Отже, саме потреба у реінжинірингу побудови охорони ДК на морській ділянці з урахуванням вищезазначених проблемних питань і обумовлює актуальність пропонованої тематики дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Протяжність ДК України по морю складає 1 335 км, тобто близько 20 відсотків від загальної протяжності рубежів держави.

Оперативно-службова діяльність на морській ділянці повинна організовуватись аналогічно, як і на сухопутній ділянці, але буде мати ряд особливостей. Зокрема, на морській ділянці до базових елементів побудови охорони ДК додатково слід відображати:

1. Порядок проведення радіотехнічного та візуального спостереження:

за районами промислової та дослідної діяльності іноземних не-військових суден і військових кораблів у територіальному морі та внутрішніх водах України;

районами, у яких забороняється плавання і перебування українських та іноземних невійськових суден, рейдами і портами, відкритими для заходження цих суден;

рекомендованими і навігаційними курсами, а також за морськими коридорами, якими прямують іноземні невійськові судна й військові кораблі, здійснюючи мирний прохід через територіальне море України.

2. Порядок перевірки на цих напрямках берегової смуги, що прилягає безпосередньо до краю води, з метою своєчасного викриття ви-

садження (ознак висадження) порушників законодавства з прикордонних питань на узбережжі чи виходу (ознак виходу) їх у море.

3. Порядок сповіщення про виявлені у водах України невійськових суден й військових кораблів, їх розпізнавання і спостереження за їхніми діями.

4. Порядок дій персоналу відділів прикордонної служби, кораблів (катерів) і прикордонної авіації у разі змушеного заходження іноземних військових кораблів у територіальне море і внутрішні води України чи у разі навмисного їх заходження, але у невстановлених для цього місцях.

5. Заходи щодо контролю за додержанням прикордонного режиму, особливо за порядком оформлення документів і виходу в море самохідних і несамохідних плавзасобів, правил їх обліку й утримання на пристанях, причалах і в пунктах базування, установленого порядку обладнання пристаней, причалів і пунктів базування та їх охорони з метою виключення можливості використання цих суден і засобів для пересування порушниками законодавства з прикордонних питань.

6. Маршрути руху, райони та способи служби прикордонних патрулів на окремих ділянках узбережжя.

7. Порядок застосування в охороні ДК засобів візуального, оптико-електронного технічного спостереження.

8. Порядок використання в інтересах охорони ДК можливостей підприємств, закладів і організацій, що займаються промисловою та іншою діяльністю на морі й узбережжі, громадських формувань з охорони громадського порядку та державного кордону, місцевого населення.

Водночас результати проведеного аналізу дозволяють сформулювати основні невідповідності, які негативно впливають на результативність ОСД, та стосуються:

побудови охорони ДК на морській ділянці державного кордону існуючим загрозам;

системи підтримки прийняття рішення на здійснення ОСД;

системи реалізації даних обстановки щодо протидії порушникам законодавства з прикордонних питань;

системи контрольних та режимних заходів;
системи чергових сил (засобів) та резервів для реалізації даних обставинки;

системи взаємодії суб'єктів інтегрованого управління кордонами та координації їх діяльності.

Пропонуємо такі варіанти вирішення вищезазначених проблемних питань.

Удосконалення моделі побудови охорони ДК на морській ділянці відповідно до існуючих загроз. Основу охорони морської ділянки ДК становитиме технічне спостереження за надводною обстановкою в поєднанні з комплексним застосуванням різнорідних сил і засобів (у першу чергу авіації, кораблів (катерів), прикордонних підрозділів) та активною розвідувальною, контррозвідувальною, оперативно-службовою діяльністю, залученням до охорони ДК громадських формувань, місцевого населення у тісній взаємодії з береговою системою спостереження Військово-Морських Сил (ВМС) України, органами рибоохорони, спеціалізованими морськими екологічними інспекціями й іншими органами державного контролю.

Провідну роль у запропонованій моделі побудови відіграє порядок розташування сил і засобів, які становлять основу єдиної системи висвітлення надводної обстановки, що створюється в масштабі ДПСУ з подальшою її інтеграцією у загальнодержавну автоматизовану систему висвітлення надводної та підводної обстановки вздовж морського узбережжя України (далі – ЗАСВНПО). Основа функціонування зазначеної системи досить широко розкрита у дослідженні В. Корчева [9], де запропоновано створення мережі спостережних пунктів, а також поєднаних з більшістю з них ПТС, які використовуються в умовах обмеженої видимості та вночі.

Пости технічного спостереження доцільно встановлювати на узбережжі, як правило, для прикриття напрямків найбільш імовірних спроб порушення ДК. Кожний стаціонарний ПТС повинен оснащуватись 2 радіолокаційними станціями, джерелом резервного електроживлення, засобами та лініями зв'язку з підрозділом, центром управління службою прикордонного загону, кораблями (катерами) загонів

Морської охорони, літаками і прикордонним нарядами, які несуть службу, а також оптичними приладами спостереження. Стаціонарні пости технічного спостереження на узбережжі повинні розміщуватись так, щоб створювалась зона суцільного технічного спостереження. Також повинні враховуватись можливості радіотехнічних постів ВМС України.

На нашу думку, ключовою проблемою у функціонуванні запропонованої В. Корчевим системи постів технічного спостереження є існування так званих “зон радіолокаційної тіні” (“мертвих зон”), що створює передумови для здійснення тих чи інших правопорушень. Запропонована нами модель вирішує дану проблему за допомогою використання безпілотних літальних апаратів прикордонними нарядами, що несуть службу на постах технічного спостереження та дільничними інспекторами прикордонної служби піч час несення служби в секторах відповідальності.

Удосконалення системи підтримки прийняття рішення на здійснення ОСД. На сьогодні, коли обстановка на ДК може динамічно змінюватися, органи управління прикордонного загону потребують повної, достовірної та своєчасної інформації про її розвиток. При цьому відзначається велика завантаженість інформаційними потоками, що зумовлює перевантаженість каналів зв'язку, низьку узгодженість у діях підрозділів охорони ДК, порушення єдності розуміння обстановки та задуму дій. Виникає протиріччя:

1) між необхідністю прийняття управлінського рішення та знаходженням окремих елементів даних обстановки у відділах та службах, відсутністю єдиних підходів до оцінки цих даних і підготовки відповідних пропозицій для прийняття рішення;

2) між необхідністю максимальної достовірності інформації, яка використовується при підготовці пропозицій для прийняття рішень у різних ланках до наявної в цих ланках інформації, що не завжди відповідає дійсності;

3) між необхідністю якомога точної інформації знизу вгору і посиленням цієї інформації кожною ланкою й організаційною структурою, яка призводить до втрати та викривлення інформації.

Отже, для покращення, підвищення ефективності функціонування органів управління прикордонного загону необхідно вирішити завдання щодо раціонального обсягу інформаційного потоку, раціонального його розподілу, підвищення можливостей ліній (засобів) зв'язку, визначення алгоритму опрацювання документів тощо.

Для вирішення зазначеної проблеми потрібно розвинути систему підтримки прийняття рішення на здійснення ОСД, яка повинна містити:

1. Системну методологію для розв'язування різних завдань при організації оперативно-службової діяльності (зокрема, аналіз факторів, що впливають на охорону ДК на морській ділянці, та класифікація цих факторів за ознакою впливу на сам процес).

2. Інститут дільничних інспекторів прикордонної служби.

3. Громадські формування з охорони громадського порядку та державного кордону (далі – ГФ).

4. Нормативно оформлена система обміну інформацією із суб'єктами інтегрованого управління кордонами.

Розглянемо кожен з елементів окремо.

Значну роль в охороні ДК відіграє інститут інспекторів прикордонної служби, правильна організація їх використання. На наш погляд, службова діяльність інспекторського складу на морській ділянці ДК повинна полягати у такому:

у зборі даних про обстановку в секторі відповідальності шляхом спостереження за надводною поверхнею, особливо в “зонах радіолокаційної тіні”(“мертвих зонах”);

проведенні роботи щодо отримання випереджувальної інформації про підготовку до порушення ДК, прикордонного режиму тощо;

проведенні профілактичної роботи з місцевим населенням, адміністраціями пристаней, причалів, пунктів базування, баз відпочинку тощо;

перевірці стану утримання плавзасобів на причалах, пристанях, пунктах базування, порядку виходу їх у море та внутрішні водойми, організації вахтової служби та ведення документації;

проведенні спільних із дільничними інспекторами поліції, рибохорони, членами ГФ рейдів з контролю за дотриманням прикордонного режиму, дотримання природоохоронного законодавства;

підборі громадян України в члени ГФ для участі в заходах з охорони ДК, проведенні інформувань, бесід, інструктажів тощо; реалізації отриманої інформації.

Громадські формування повинні залучатись для ведення спостереження за місцями господарсько-промислової діяльності, збору інформації в прикордонних населених пунктах, патрулювання місцевості; при виникненні пошукової ситуації – для прикриття окремих напрямків. Громадські формування повинні виконувати завдання щодо охорони ДК як на узбережжі, так і в морі, знаходячись на рибальських та інших суднах.

Удосконалення системи реалізації даних обстановки щодо протидії порушникам законодавства з прикордонних питань. У дослідженні М. Коваля [8] розглядається порядок використання кораблів та катерів Загонів Морської охорони ДСУ (далі – ЗМО) у поєднанні із силами та засобами прикордонних загонів на морській ділянці. Придані прикордонному загону катери (в окремих випадках і кораблі) ЗМО використовуються за рішенням начальника прикордонного загону, але з урахуванням розстановки корабельних сил ЗМО. Вони застосовуються в основному для реалізації даних системи спостереження.

Позиції несення служби кораблями вибираються на найважливіших напрямках відповідно до вказівок штабу регіонального управління, рішень на охорону ДК начальника ЗМО й начальника прикордонного загону.

На нашу думку, спираючись на дослідження М. Коваля [7], більш ефективним було б використання малих катерів за рішенням начальника відділу прикордонної служби. Таке використання сил і засобів дозволило б більш оперативно проводити збір даних обстановки, а також, що найважливіше, – реалізацію даних обстановки.

Удосконалення системи контрольних та режимних заходів. Облік самохідних і несамохідних суден, контроль за їх утриманням на пристанях, причалах та в пунктах базування, плаванням і пересуванням у територіальному морі, внутрішніх водах України здійснюється відділом прикордонної служби. Із цією метою у прикордонному підрозділі:

обліковуються судна, що належать підприємствам, установам, громадським організаціям і громадянам; здійснюється контроль за тим, щоб вони були приписані до встановлених пристаней, причалів, пунктів базування і мали постійні місця стоянки;

контролюється устаткування пристаней, причалів і пунктів базування, утримання суден і стан їх охорони;

організується облік суден, що перебувають у морі, на пристанях, причалах і в пунктах базування.

За необхідності райони розташування пристаней, причалів і пунктів базування суден прикриваються прикордонними нарядами.

З метою проведення розвідки, контролю за додержанням прикордонного режиму на віддалені ділянки узбережжя доцільно висилати спеціально підготовлені прикордонні патрулі з використанням автомобільної техніки, кораблів (катерів) і авіації. До районів патрулювання включаються пристані, причали та пункти базування, узбережжя територіального моря, райони якірних стоянок суден закордонного прямування.

Удосконалення системи чергових сил (засобів) і резервів для реалізації даних обстановки. Відділ прикордонної служби, охороняючи морський кордон, пошук і затримання порушників може вести одночасно і на узбережжі, і на морі.

При пошуку порушників, які висадилися на берег, для затримання плавзасобів порушників залучається резерв *вис*, члени громадських формувань з охорони громадського порядку та державного кордону, представники взаємодіючих органів та підрозділів, місцеві жителі. При цьому прикриваються напрямки ймовірного руху порушників на узбережжі і організується їх переслідування. Для підвищення можливостей щодо припинення правопорушення під час проведення спеціальних заходів з пошуку правопорушників на морі пропонується застосовувати прикордонний катер та пост технічного спостереження.

Для переслідування і затримання порушників у морі начальник *вис* використовує, крім прикордонного катера, риболовецькі судна та кораблі (катери) ЗМО.

Начальник відділу інформує командира прикордонного корабля (за наявності на ділянці) про обстановку із зазначенням місця і часу виявлення плавзасобів порушників. Зв'язок *внс* з кораблем у цьому випадку встановлюється через канали зв'язку. А чергова служба *внс* інформує риболовецькі та інші судна, що знаходяться на ділянці відділу.

Пошук порушників, які намагаються піти за кордон, характеризується рядом особливостей. Порушники здебільшого готують плавзасоби або в момент виходу на узбережжі роблять спроби до захоплення їх на причалах. Деякі порушники можуть спробувати дістатися до іноземного судна, що прямує за рекомендованим курсом, вплав або за допомогою маломірного плавзасобу.

При організації пошуку порушників кордону, які намагаються прорватися з нашого тилу, максимальною збільшується щільність нарядів на напрямках імовірного руху порушників на березі, посилюється охорона причалів, пости технічного спостереження переходять на режим постійного радіолокаційного спостереження.

Для затримання порушників кордону в морі використовуються швидкохідні плавзасоби взаємодіючих організацій, приданий корабель (катер) Морської охорони, а також прикордонний катер *внс*.

Удосконалення системи взаємодії суб'єктів інтегрованого управління кордонами на морській ділянці та координації їх діяльності. Формування та розвиток сектору безпеки й оборони, який має забезпечити адекватне і гнучке реагування на зазначені у статті загрози при раціональному використанні можливостей і ресурсів, – є пріоритетом політики національної безпеки [11]. У свою чергу, формування адекватної системи протидії загрозам не може бути здійснено без відповідного розділу завдань і функцій між суб'єктами інтегрованого управління кордонами. Ключовим аспектом у вирішенні цього завдання є модернізація відомчої системи висвітлення надводної обстановки та створення суцільної зони спостереження на морській ділянці ДК України, розвиток інформаційної взаємодії з Військово-Морськими Силами Збройних Сил України, забезпечення інформаційної інтеграції її в ЗАСВНПО [11].

Висновки. Отже, на нашу думку, основними напрямками наукових досліджень охорони державного кордону на морській ділянці та виключної (морської) економічної зони України є розробка відповідних базових моделей для відділу прикордонної служби, прикордонного загону, відомчої системи висвітлення надводної обстановки, забезпечення її інтеграції в ЗАСВНПО. У свою чергу, процес створення системи висвітлення надводної обстановки потребує вирішення низки наукових завдань, а саме:

1. Систематизація й удосконалення науково-методологічного апарату підтримки прийняття рішення щодо організації оперативно-службової діяльності, зокрема аналізу факторів, що впливають на оперативно-службову діяльність прикордонного загону на морській ділянці та класифікація цих факторів за впливовістю на сам процес, що ляже в основу системи підтримки прийняття рішення.

2. Нормативно-правове врегулювання порядку взаємодії та розмежування функцій між суб'єктами інтегрованого управління кордонами.

3. Забезпечення інформаційної інтеграції відомчої системи висвітлення надводної обстановки в ЗАСВНПО.

4. Розробка адаптивної моделі охорони ДК відділом прикордонної служби та прикордонним загonom на морській ділянці.

Перспективи подальших досліджень. Напрямом подальших досліджень може бути розробка методики та загального алгоритму побудови охорони державного кордону прикордонним загonom на морській ділянці та рекомендацій щодо її використання.

Список використаної літератури

1. Про державний кордон України : Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1992. – № 2. – С. 5; 1997. – С. 176.

2. Про виключну (морську) економічну зону України : Закон України, уведений у дію постановою ВР від 16.05.1995 № 163/95-ВР.

3. Положення про порядок охорони суверенних прав України у її виключній (морській) економічній зоні ; затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 12 червня 1996 р. № 642.

4. Про Державну прикордонну службу України : Закон України від 3 квіт. 2003 р. № 661-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/661-15/page>.

5. Назаренко В. О. Про окремі аспекти моделювання оперативно-службової діяльності на морській (річковій) ділянці державного кордону / В. О. Назаренко // Освітньо-наукове забезпечення діяльності правоохоронних органів і військових формувань України : матеріали III Всеукраїнської наук.-практ конф. (Київ, 19 листоп. 2010 р.). – К., : 2010. – № 1. – С. 114–116.

6. Стратегія розвитку Державної прикордонної служби [Електронний ресурс] : схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2015 р. № 1189-р. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1189-2015-%D1%80>.

7. Коваль М. В. Концептуальні основи охорони морської ділянки державного кордону і суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні / М. В. Коваль // Науковий вісник Державної прикордонної служби України. – № 2. – Хмельницький, 2002. – С. 3–5.

8. Мазур В. Ю. Обґрунтування перспективної системи спостереження напрямку прикордонних військ на морській ділянці державного кордону : дис. канд. військ. наук / Мазур В. Ю. – Хмельницький : Вид-во НАДПСУ, 1999. – 206 с.

9. Корчев В. Б. Підвищення ефективності охорони морської ділянки державного кордону за рахунок удосконалення системи спостереження Прикордонних військ України : дис. ... кандидата військ. наук / Корчев В. Б. – Хмельницький : вид-во НАДПСУ, 2000. – 225 с.

10. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року “Про стратегію національної безпеки України” : Указ Президента України № 287/2015.

11. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 4 березня 2016 року “Про Концепцію розвитку сектору безпеки і оборони України” : Указ Президента України № 92/2016.

Рецензент – доктор військових наук, доцент Купрієнко Д. А.

Захарчук Д. Обоснование основных направлений научных исследований охраны государственной границы на морском участке и исключительной (морской) экономической зоны Украины

В статье проведен анализ научных исследований по вопросам организации и осуществления оперативно-служебной деятельности по-

граничного отряда на морском участке, освещено его проблематику. Обосновано необходимость разработки базовых моделей для отдела пограничной службы и пограничного отряда. Формирования ведомственной системы освещения надводной обстановки с последующим ее внедрением в общегосударственную автоматизированную систему освещения надводной и подводной обстановки в части морского побережья Украины.

Ключевые слова: *охрана государственной границы, пограничный отряд, морской отдел, отдел пограничной службы.*

Zaharchuk D. Features of modelling of operational and service activity of border guard detachment in the sea area of the state border

The topicality is determined by lack of a unified methodology for constructing of the model of operational and service activity (OSA) of border guard detachment in general and in the sea area in particular.

Research Methodology. The expediency of modelling of operational and service activity of border guard detachment, the features of modelling at the marine area have been analysed through theoretical analysis of research papers on the organization and implementation of operational and service activity of border guard detachment at the marine area, regulations of State Border Guard Service of Ukraine (SBGSU) and service experience. Recommendations on the content of individual functional subsystems have been proposed, their problems have been highlighted.

The result of the analysis is determination of a common approach to forming of models of operational and service activity of border guard detachment at the marine area, which should be organized similarly as on the land area, but will have a number of features that are reflected in the article.

The model of operational and service activity should provide: the continuous extraction of pre-emptive information and its timely implementation; permanent deep modelling of border protection; readiness and integrated usage of diverse capabilities, their effective interaction; manoeuvre of forces and means, secretiveness and unexpectedness of actions; automated and continuous process of management of forces and means and detailed providing of operational and service activity.

The practical significance. Areas for the future research might be development of methods and general algorithm of creation of operational and service activity model of border guard detachment at the marine are and recommendations for its use.

The feature of novelty of the article is that the concept of “model of operational and service activity of a border guard detachment” has been formulated for the first time. The specific features of operative and service activities of a border guard detachment at the marine sector of the state border have also been specified for the first time ever.

Keywords: *state border protection, the border guard detachment, marine area, operational and service activity model.*